

Asia: Tekijänoikeuslain uudistus
HE 42/2022 vp ja siihen esitetty täydennys
Kohta 14 a § Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen

Arvoisa Vastaanottaja:

Haluamme saattaa tietoonne seuraavaa:

Vastustamme tekijänoikeuslain uudistusta (HE 42/2022 vp) koskevaa täydennystä kohdan 14 a § osalta. Täydennys esiteltiin OKM:n kuulemistilaisuudessa 24.11.2022, jossa sen kerrottiin vastaavan perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 58/2022, 27.10.2022).

Täydennys muokkaa HE 42/2022 vp:n kohtaa 14 a § seuraavasti:

14 a § Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen

(1 mom.) Jos 13 §:ssä tai 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimuslisenssiä tai muuta käyttö lupaa, joka kattaa opetustoiminnassa tarpeellisen teoksen käytön, ei ole lainkaan tarjolla tai helposti saatavilla, julkistetun teoksen saa saattaa opetustoiminnassa yleisön saataviin ja siitä saa opetustoiminnassa valmistaa kappaleita opetuksen havainnollistamiseen edellyttäen, että teoksen käyttö tapahtuu tietyllä rajatulle henkilöpiirille tarkoitettussa tilanteessa tai suojatussa sähköisessä ympäristössä. ~~Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske nuotteja eikä koulutusmarkkinoille suunnattuja teoksia.~~

~~(2 mom.) Tekijällä on oikeus korvaukseen tässä momentissa tarkoitettusta käytöstä. Korvaus suoritetaan siten kuin 19 a §:ssä säädetään.~~

(3 mom.) Siitä, mitä tässä pykälässä säädetään teoksen saattamisessa yleisön saataviin ja kappaleen valmistamisesta, ei voida poiketa sopimuksella.

Hallituksen esitykseen sisältyvä versio kohdasta 14 a § (edeltävä teksti ilman yliviivauksia) on tasapainoinen kunnioittaessaan kaikkien osapuolten oikeuksia. Se syntyi pitkän ja osallistavan työn tuloksena, tyydytti myös kritikoita ja turvasi opetushenkilöstölle työrauhan.

Sen sijaan täydennyksessä esitetty nuottien, koulutusmarkkinoille suunnattujen teosten ja korvausoikeuden poistaminen loukkaa oikeudenhaltijoiden perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia.

Lausunnossaan perustuslakivaliokunta ei nähdäksemme edellytä kohdan 14 a § muokkaamista. Täydentävästä esityksestä puuttuu kokonaan perustuslakivaliokunnan edellyttämä punninta sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseksi. Lisäksi perusoikeuspunninta omaisuudensuojan ja sivistyksellisten oikeuksien välillä on tekemättä.

Kotimaisten tietojulkaisujen, mukaan lukien nuottien ja koulutusmarkkinoille suunnattujen teosten, tekijät ja kustantajat ovat keskeisiä suomalaisen yhteiskunnan sivistyksen tuottajia ja vaalijoita. Heidän toimintaehtojensa oleellinen heikentäminen lainsäädännöllä ei edistä yhteiskunnan etua eikä esim. Kansalliskielistrategian (2021) korostamaa oikeutta omakieliseen luotettavaan tiedonsaantiin.

Pidämme pulmallisena myös tapaa, jolla asiaa on hoidettu. Huonoa lainsäädäntöä ei voi perustella kiireellä ja Suomea uhkaavalla viivästyssakolla. Kotimaisen ja omakielisen tiedontuotannon näivettäminen sivistyksellä, kiireellä ja säästöillä perustellen on yhteiskunnalle huomattavasti kalliimpi ratkaisu.

Siksi vaadimme, että kohta 14 a § palautetaan siihen täydennystä edeltävään asuun, joka HE 42/2022 vp:hen on kirjattu.

Helsingissä 14. joulukuuta 2022

Sakari Laiho, johtaja
Suomen Kustannusyhdistys
sakari.laiho@kustantajat.fi

Ulla Järvi, pääsihteeri
Suomen tiedetoimittajain liitto

Pauliina Raento, pääsihteeri
Suomen tiedekustantajien liitto
toimisto@tiedekustantajat.fi

Sanna Haanpää, toiminnanjohtaja
Suomen tietokirjailijat